

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLVII (41)

Štev. (No.) 47

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

1. decembra 1988

TONE PAVČEK

Slovenska suverenost - kaj je to?

Objavljamo glavni del govora, ki ga je imel pesnik TONE PAVČEK na zborovanju Slovenske demokratske zveze v Cankarjevem domu 15. novembra. Tekst smo dobili od našega časnika, ki se je udeležil zborovanja in je dobil material za „slovenski tednik Svobodna Slovenija v Argentini“ (sic)! Ker se z govorom strinjamo, ga objavljamo kot uvodnik:

Trdno sem prepričan, da je osnovno vprašanje suverenosti vprašanje demokracije. Z omejeno demokracijo ali s tako imenovanimi postopnimi koraki k demokratizaciji imamo lahko le delno, okrnjeno, nikakršno suverenost. Povedati to resnico o nepravi suverenosti, je kajpak dolžnost, ki me spominja izreka: Ako ti ne bodo govorili, bo kamenje vpilo.

Ko duhovno premraženi (ob koncu slovenske pomladi?) bivamo v mrzli domačiji in se sprašujemo o svoji prihodnosti, nam kaj malo pomagajo še kadeče se besede o socializmu po meri človeka, o slovenski suverenosti, če se ta visoka in lepa gesla fizično pred nami, kakor bi jih polili s kropom. Strah pred perspektivo, ki to ni, marekuje premisleke o poteh resnične demokracije, resničnega političnega pluralizma, resnično odprte družbe in ne več zgolj o enostrankarskem monopolu nad resničami življenje in suverenostjo naroda.

Iz misli, da je človek svobodno bitje in da je kot oseba absolutna vrednota, izhaja, da je človek temelj suverenosti. Za človeka je važno, pravi Kocbek, iskalec in zagovornik avtonomnega človeka, da v vsem svojem delovanju izhaja iz svojega življenjskega položaja. Dokler se človek ne zave enkratnega bivanja, svoje izvirnosti, svoje določene zgodovinskosti, tako dolgo ne more izpolniti svojih malog in z njimi sam sebe uresničiti. Tako je resnica njegovega življenja povezana z zvestobo svoji posebnosti in izrednosti. Temu je mogoče logično dodati: to, kar velja za človeka, za poedince, velja še tembolj za narod kot občestvo, kot življenjsko skupnost različno osebno oblikovanih ljudi. Svoboda posameznika, njegova suverenost pogojuje svobodo skupnosti, ali drugače rečeno: demokracija, človekove pravice, državljanske svoboščine posameznika, so temelj, pogoj, izhodišče in izvor suverenosti skupnosti.

Naša polpretekla pa e tudi sedanja

PISMO IZ SLOVENIJE

Pride res noč dolgih nožev?

Danes v letu 1988 se nahajamo v groznem položaju poraza, duhovno in ekonomsko na pogorišču zgradbe, ki jo je nam desetletja obetala slovenska komunistična stranka. Ljudje božji slovenski: to je zgodovinski fakt!

Sinoči je prispela nečakinja, študentka (22 let) iz Ljubljane; takoj po izstopu iz avtobusa me je vprašala: „Stric, ali bo vojna?“

Glejte! Tako daleč ste nas vodili, Vi, „avantgarda delavskega razreda“, da se mladina boji vojne znotraj družbe, ki ste jo vi skovali. Strahno.

Visok funkcionar v predsedstvu ZKJ v Beogradu. Franc Šetinc, odstopi z utemeljitvijo: jaz nisem varen na beograjski ulici življenja! V vodstvu partije se manipulira! Strah me je zakulisnih napadov! Bojim se metod linča!

Pomisli, človek slovenski, v prestolnici socialistične države Slovenec-komunist ni na cesti varen! Kakšne razmere ste nam prinesli, tovariši?

Če se res v jugoslovanski partiji manipulira in izvaja metoda linča, in danes ni dvoma, da je to realno

zgodovina, žal, tega naravnega redosleda stvari ne pozna. Pri nas je veljalo in še velja nekaj kolektiv, množica, delavski razred in kajpak predvsem njegova avantgarda in edina ideologija in edina oblst. Tak zaprt prostor z monopolom ene ideologije in ene stranke pa je naravno ustvarjal sebi primerno svobodo, razumevanje demokracije in suverenosti. Manj so bili pri tem udeleženi ali deležni istih blagrov narodi in narodnosti in posamezniki te države. Vsekakor je jasno, da tak socializem, kot smo ga živeli in ga še v naši državi živimo, ni rešitev ne poročstvo suverenosti ne za posameznika ne za narode. Prav tako je izpričana resnica, da ta socializem nikjer, kjer je na oblasti, ni rešil nacionalnega problema preprosto zato, ker ni rešil problema človeka, njegove perspektive, njegove svobode. Dušenje narodov in njihovih pravic s tako imenovanim nadnacionalnim, razrednim in internacionalnim pristopom, je le logična izpeljava odrekanja svobodne volje posameznika, ki je ali naj bi bil, kot je govoril blagopokojni voditelj Stalin, le vijak v mehanizmu preobrazbe družbe. Ta preobrazba pa je redno centralen projekt, ki se mu je treba podrediti če ne drugače po pravilu demokratičnega centralizma. Že s tem je oslabljen in podrejen položaj nacionalnih vodstev vladajoče stranke, ki zmeraj prej postane nacionalistična kot narodna, prej obdolžena separatizma in kontrarevolucije, če uživa podporo ljudi in ne vrhovnega vodstva. V federativni državi, kot je maša, in za usodo naroda, kakršen je naš, so principi demokratičnega centralizma še toliko bolj odločujoči in usodni. Demokratizacija, ki hkrati pomeni decentralizacijo oblasti, a tudi ukinjanje premoči manjšine nad večino in utrditev norm pravne države v legitimno izvoljenih skupščinah so ali bi morali biti kašipoti k dejavni avtonomni suverenosti naroda in posameznikov. Smeri tega razvoja sta lahko le politični pluralizem in suverenost našega življenja. A šele na tej osnovi je mogoče razmišljati o pravi suverenosti, o osamosvojitvi navznoter, v življenje po svoji volji in na svoj način ter nato o osamosvojitvi za dogovor o življenju v zvezni skupnosti. Le tako se bo lahko potrdila, utrdila ali naredila naša prava ali resnična suverenost, ki je življenje ne bo sproti zanikovalo.

stanje v državi, ki jo vodi Zveza komunistov Jugoslavije, potem je vendar skrajna nujnost dana: komunisti oddajte oblast sposobnim ljudem, takoj!

Obupan sem. Počutim se kakor takrat, ko je Jugoslavija klavirno nehala obstajati in sem prvič videl hitlerjevskega vojaka s puško v roki. Medtem sem toliko doživel! Zdaj pa se mi obeta spet diktatura, zapori, taborišča, ubijanje, stradanje, krivice, laži, kri...

Bridko se nasmehneš, ko bereš, kaj je ugotovil Franc Šetinc: „Jaz sem za demokratično pot.“

Pred mesecem ali več sem bil osebno priča sledečega pogovora. Kraj: Piran. Lokal: pekarna. Osebe: prodajalka, majhna ženičica v penziji in jaz. Pogovor:

Ženičica: „Prosim, dajte mi kruha.“

Prodajalka: „Maste denar?“

Ženičica: „Nimam ga. Prosim, napišite, plačala bom, ko dobim rento.“

Prodajalka: „Ne smem dati na kredit kruha.“

Ženičica: „Moj Bog, nimam kaj za jesti, lačna sem, saj bom plačala.“

Ko ljudje nimajo več kaj jesti, ko delavke v penziji nimajo dinarja za kruh, potem je v deželi lakota in kri-

Pregled dogodkov iz Slovenije

V soboto, 19. novembra so tako imenovani ljudski mitingi, ki že nekaj mesecev pustošijo v Srbiji, dosegli svoj že precej časa napovedani vrhunec v Beogradu. Na skrbno organiziranem mitingu „bratstva i jedinstva“ se je zbralo milijon ljudi, ki so se s parolami in vzklikanjem zaklinjali svojem nacionalističnemu voditelju Slobodanu Miloševiću. Kot smo videli prejšnje mesece, Slobodan Milošević s preprostimi besedami o ljubljani razočaranim množicam vse kar mu pride na misel; množice, ki so bile dolge mesece zasičene z birokratskim besedičenjem, Miloševiću seveda kar naenkrat slepo verjamejo. Tudi slavospevnih pesmi, v katerih nastopa Milošević kot karizmatični odrešenik, se je že nekaj pojavilo.

Na mitingu je govoril tudi prvoborec Mihajlo Švabić, ki je še posebej usmeril svoje topove proti Sloveniji. Ker je teh nizkotnih politikantskih očitkov, ki letijo na Slovenijo vedno več, pogledajmo za ilustracijo, kaj je rekel pred milijonsko množico Švabić: „Kako lahko mirno gledamo vsakodnevne napade na armado, z namenom, da se razdeli, ustvarijo republiške vojske in konča opravilo delitve Jugoslavije. To delajo najbolj odgovorni judje. Kaj drugega dea Jože Smole, ko vsakodnevno vleče na dan vprašanje sojenja četverici vojunov? Kaj reči o nezasišani provokaciji Janeza Stanovnika in še več o tem, da niti slovensko predsedstvo niti katerikoli drugi slovenski organ ni izrazil niti besede nestrinjanja in kritike, pač pa se z njim solidarizirajo? Kako mislijo torej oni živeti v bratski skupnosti, v kateri je tudi Srbija, ne da bi spoštovali njene interese in politiko ter čast in ponos srbskega naroda in njegovega vodstva?“ Pred seboj imamo klasičen

primer, ko nekdo rabi umetnega sovražnika, na katerega kaže s prstom, samo da zakrije svojo nesposobnost.

Že nekaj dni prej pa so si tudi Albanci na Kosovem upali izraziti množične proteste na ulici. Vzrokov za albanske proteste je več kot dovolj, saj smo vsi zaskrbljeno opazovali večletno poniževanje in diskriminacijo, ki so je bili deležni Albanci. To poniževanje pa je v zadnjih mesecih, ko je vzplamteval srbski nacionalizem, mejilo že na pogrome. Tako poniževani in diskriminirani, kot so bili Albanci na Kosovem zadnje mesece, so se prej ali slej morali upreti. Zanimiv je tudi način, kako so to izvedli. S seboj so nosili Titove slike in transparente v podporo partiji, poleg tega pa vzklikali parole kot na primer „Živelo bratstvo i jedinstvo“, „Živela Jugoslavija“. S tem so se zavarovali pred policijo in vojsko, ki sta že nekaj časa pripravljene, da izvedeta na Kosovem izredno stanje. Če pogledamo parole albanskih demonstrantov, takoj vidimo, da na njih ni nekih „zunanjih sovražnikov“ (Slovencev...), kot to počno srbski demonstranti.

V ponedeljek, 21. novembra je bilo množično zborovanje še v Ljubljani.

Vendar je bilo vsebinsko v popolnem nasprotju beograjskemu. Ljubljanci so se že drugič letos množično zbrali sredi Ljubljane ter se enoglasno zavzeli za človekove pravice, za svojo suverenost ter za referendum. Ljubljansko zborovanje so organizirale štiri trenutno najmočnejše in najodmevnejše skupine (univerzitetna mladina, Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska kmečka zveza in Odbor za varstvo človekovih pravic). Najodmevnejša govornika sta bila Ivan Oman (Kmečka zveza) in seveda Janez Janša, ki bi moral takoj po zborovanju v za-

por. Vendar so Janši in ostalim trem soobtoženim prav ta dan, ko bi morali tudi v zapor, odložili zaporne kazni. Oblast se je zbala nemirov.

Če je bil beograjski miting ves v znamenju podpore svojemu vodstvu, je bilo ljubljansko zborovanje manifestacija opozicije oziroma volje slovenskega naroda.

Naslednji dan so delegati v slovenski skupščini dali soglasje za dopolnila k jugoslovanski Ustavi. Danes je že povsem jasno, da nova dopolnila še bolj kršijo suverenost, kot pa je bila ta suverenost kršena doslej. V Sloveniji se zato vedno bolj krčevito oblikuje ena glavnih zahtev: to so neposredne in svobodne volitve. Celotno predsednik Slovenije Janez Stanovnik se v zadnjem intervjuju v Teleksu (24. 11.) zavzema za neposredne volitve. Bomo videli, če ne bo prepozno.

Ljubljansko Delo je 11. in 21. novembra objavilo dva odlična članka svojega dopisnika iz Moskve, kjer opisuje poskus množične komemoracije (več tisoč ljudi) v spomin novoodkritim žrtvam stalinizma. To se je dogajalo v Kurapatiju blizu Minska v Belorusiji. Tam so maja letos odkrili množična grobišča 102.000 žrtev stalinskega terorja, ki so jih v Kurapatiju postrelili in zakopali v letih 1937 do 1941. Z letošnjimi dogodki v Kurapatiju blizu Minska so tako v Sovjetski zvezi prvič javno spregovorili o množičnih likvidacijah, ki so jih počeli Stalinovi komunisti.

O množičnem genocidu, ki so ga storili slovenski komunisti med vojno in po njej se še vedno le govori (kljub nekaterim poskusom). Pa čeprav je Slovenija bliže Evropi od Belorusije. Sicer le navidez.

Lepo vas pozdravlja iz Gorice Vinko Levstik

TOMAŽ MASTNAK:

Boljše slab strankarski pluralizem kot dober monizem

Če prav razumem, sprašujete, kaj si mislim o možnosti za uvedbo strankarskega pluralizma v Jugoslaviji? — Nič. Od te države oziroma v njej ne pričakujem ničesar in kvečjemu upam, da se ne bo čutila poklicana osrečevati nas s kako novo fikšno idejo. Načelno pa menim, da je najslabši strankarski pluralizem boljši od najboljšega partijskega monizma. In še pripomba: partijski pluralizem seveda ni identičen s političnim pluralizmom, vendar nestrankarski politični pluralizem ni nič bolje zapisan od strankarskega pluralizma. Morda se bo zgodilo pač le to, da bo strankarski monizem „prerasel“ v nestrankarski monizem.

Pripravite nova vprašanja!

Mladina, 11. nov.

TINE DUH

Enotna država - federacija - konfederacija

Zadnje mesece veliki svetovni časopisi — zlasti evropski, pa tudi ameriški — veliko in zaskrbljeno pišejo o bodočnosti Jugoslavije kot enotne države. Za Slovence, ki do nedavnega v mednarodnem svetu niti niso bili poznani kot poseben narod, je važno dejstvo, da so sedaj v ospredju mednarodnega zanimanja. To predvsem zaradi odklonilnega stališča proti predlaganim dopolnitvam zvezne ustave iz leta 1974. Ta je na podlagi ustavno uveljavljene samoupravljanja v temeljna načela ustave vnesla pravico „narodov in narodnosti“ do „nacionalno in državno suverenih“ narodnih republik s pravico do samoodločbe in odepitve. Čeprav te pravice zaradi centralistično in unitaristično organizirane KPJ (ZKJ) v vsakdanjem življenju nikdar niso bile izvajane, vendar na papirju obstajajo in imajo formalno veljavo. Slovenci so — v kolikor je v danih razmerah bilo mogoče — skušali te ustavno priznane pravice tudi izvajati v svoji republiki: upirali so se npr. vedno večji centralizaciji v vzgojni politiki, v gospodarstvu, kjer so postali najbolj uspešna jugoslovanska republika, z večjim ali manjšim uspehom so preprečevali tudi nadaljevanje priseljevanja iz južnih delov federacije, dopuščali so vedno večjo demokratizacijo npr. v pisanju, niso izvajali čl. 133 o kaznovanju verbalnih in miselnih deliktov ipd. Zaradi vsega tega so bili obdolženi kontrarevolucije, nacionalizma in celo šovinizma. Najbolj je pa ZKJ razdražil osnutek Ustave republike Slovenije, znan pod imenom TEZE. V teh namreč niti Jugoslavija niti komunizem (socializem) nista omenjena niti z eno besedo.

Tu je tudi vzrok, da zadnje čase Slovenci — tudi v zdomstvu, v slovenski diaspori — vedno bolj razpravljajo o možnosti neodvisne Slovenije; omenjajo konfederacijo. Tudi v Svobodni Sloveniji so že bili objavljeni članki v zvezi s konfederativno rešitvijo slovenskega vprašanja v Jugoslaviji. V nekaterih člankih o konfederativni ureditvi Jugoslavije pa si člankarji niso na jasnem. Tone Brulc npr. v članku, objavljenem 15. septembra govori o referendumu in trdi, da bi „tukaj prišla v poštev ne samo odepitve, ampak tudi združitev. S kom? (podčrtal pisek). V eni naslednjih števil Vinko Levstik predlaga, da bi v primeru konfederativne preureditve države bilo potrebno kako drugo glavno mesto (ne več Beograd).

V obeh primerih izražena zaskrbljenost ne pride v poštev iz čisto preprostega razloga. Treba si je biti na jasnem, kaj pomeni izraz „konfederacija“?

Že rajni profesor ljubljanske univerze dr. Leonid Pitamic v svoji knjigi Država pravi, da morejo stopiti v konfederacijo le „mednarodno-priznane suverene države“. Kadar novo nastala mednarodna skupnost postane po mednarodnem pravu „država“, t.j. suverena, neodvisna od nikakih izven njenih državnih meja ležečih državnih središč, t.j. si sama postavlja lastne zakone, ki niso podvrženi nikakemu priznanju ali odobrenju nikake druge višje oblasti, ima svoja lastna, neodvisna središča, svojo lastno državno upravo, vodi svojo lastno neodvisno mednarodno politiko, ima svoje lastne diplomatske predstavnike tako pri Organizaciji združenih narodov kakor (Nad. na 2. str.)

Davorin Plaz

V ENOTNI DRŽAVI, V FEDERACIJI (Nad s 1. str.)

kor tudi pri kakršnikoli drugi mednarodni organizaciji, je suverena in je vezana oz. v svoji zakonodaji podvržena le mednarodnemu pravu. Torej ni potrebna združitev z nobeno drugo suvereno državo, razen v zadevah, ki jih sama hoče pogodbeno urejati s kakšno drugo suvereno državo. Konfederacija tudi nima posebnega glavnega mesta, ker ni država; nima svoje posebne vlade, kvečjemu kak posvetovalni organ, ki pazi na točno izpolnjevanje konfederativnega dogovora ali pogodbe, ki ima mednarodnopravni značaj.

Seveda, predno se kaka država more združiti z drugo v konfederativno pogodbeno zvezo, mora že biti „suverena“. Konfederacija ne pomeni le kake širše decentralizacije, ker bi v takem primeru bila le široka federacija, toda po mednarodnem pravu bi bila le zvezna država, podvržena enemu državnemu središču; ne bi bila „suverena“.

V svetovni zgodovini je zelo malo primerov konfederacij. Tako so n.p.r. Združene države Amerike bile konfederacija le do leta 1787, ko so se z enotno skupno upravo odpovedale konfederativni povezanosti in je vsaka do takrat suverena država postala del enotnih Združenih držav Amerike; od takrat so Združene države federacija, čeprav s širokimi pristojnostmi poedinih pokrajin, ki se še danes imenujejo „države“, kar najbolje izraža že sam uradni naziv: USA - Združene države Amerike.

Druga znana „konfederacija“ je bila švicarska ali helvetska, ki se je spremenila v federacijo, t.j. v zvezno državo 1948. Znana je tudi nemška konfederacija: Deutsche Bund, ki je obstajala od 1815 do 1866.

V našem stoletju je razpadla leta 1866 nastala avstroogrška monarhija, ki je bila le personalna unija med avstrijskim cesarstvom in ogrskim kraljestvom. Tako je še danes vsem dobro poznani Franc Jožef večini Slovencev po raznih slovenskih vlogodnih vladal kot cesar, prekmurkim Slovincem pa kot kralj. Razpad avstroogrške monarhije je prinesel konec prve svetovne vojne leta 1918. Tudi sovjetska ukrajinška republika je z ostalo sovjetsko federacijo konfederativno povezana, kar pa je v Sovjetski zvezi le goljufija, katere edini namen je verjetno v OZN sovjetske glasove zvečati za enega glasovalca. Po drugi svetovni vojni je nekaj let formalno živela tudi sirska-egipčanska konfederacija.

Slovenski partijski veljaki so se že pred sprejetjem ustave iz leta 1974 ubadali z vprašanjem konfederacije jugoslovanskih republik. Takrat so to ureditev odklonili kot za Slovence neprimerno (gotovo v

strahu, da bi s suvereno slovensko državo verjetno prav kmalu ZKS izgubila absolutno oblast - op. pisca).

Slovenija je po veljavni ustavi vsaj zdaj še „suverena“ narodna država, čeprav ta „suverenost“ z „vodilno vlogo KP“ še zdaleč nima po mednarodnem pravu priznane vsebine. Slovenija ima — tudi po veljavni ustavi — pravico do samoodločbe in odcepitev od jugoslovanske federacije. Skoraj vsi drugi, zlasti srbsko in makedonsko govoreči državljani — razen morda Hrvatov — stremijo za čim bolj centralistično ustavo, nasprotno Slovincem, ki so dejansko vsi za čim večjo decentralizacijo, torej za neodvisnost od Beograda. Kako bi mogli to neodvisnost doseči?

Kot — vsaj formalno — „suverena država“ bi v praksi imeli več poti:

Mogli bi z referendumom izglasovati odcepitev; imajo tudi pravico pri OZN zahtevati uresničenje svoje suverenosti; mogli bi tudi svoj primer predložiti v razsodbo mednarodnemu razsodišču v Haagu. Po eni izmed navedenih poti bi se na miren način mogli izviti iz vedno bolj dušечеge objema jugoslovanske skupnosti, ki jim je vse od leta 1918. bila samo v oviro pri njihovem vsestranskem razvoju.

LEVSTIK VINKO

Slovinci na Koroškem

Uradna politika Slovenije je vrsto let zanemarjala koroške brate in ni ničesar storila, da bi prisilila avstrijsko vladko k spoštovanju člena 7. avstrijske mirovne pogodbe. Pri zvezni vladi v Beogradu pa sta slovenski manjšini na Avstrijskem in Primorskem sploh bili deveta briga.

Po navodilih politike matične domovine so se glasovi slovenskih Korošcev zgubljali v avstrijski socialistični stranki, ki ni nikoli nič pozitivnega storila za slovensko manjšino. Naj podpremo svoje ugotovitve s primerom izvolitve novega glavarja — socialistična koroške dežele Ambrozija, ko je v prvem govoru že pokazal svojo barvo, ko je izjavil, da je člen 7 avstrijske mirovne pogodbe o slovenski manjšini že izpolnjen in da zato nima nobene druge pripombe.

Naj sedaj navedem samo en primer „politike“ uradne Slovenije na avstrijskem Koroškem. Septembra 1979 je slovenska UDBA hotela nastaviti eksploziv v muzeju v Velikovu na razstavi o plebiscitu. Ob nastavljanju eksploziva je prišlo do „nesreče“ in pri eksploziji sta bila UDBINA atentatorja težko ranjena. UDBA je hotela nastaviti eksploziv na slovenski razstavi zato, da bi za dejanje lahko obtožila avstrijske nacionaliste. Dogodek je bil kasneje v

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Če bi blagostanje neke države merili po količini potovanja funkcionarjev njenih vlad po svetu, potem bi Argentina gotovo spadala med najbolj bogate države. Predsednik Alfonsín se je te dni vrnil že z šestega obiska v Evropi. Državni tajnik za finance, Mario Brodersohn, je pihitel na nek seminar na Poljsko, Scourouille in njegova ekipa (zlasti predsednik centralne banke, Machinea), so pihiteli v ZDA, da se mada-lje pogajajo v zadevi zunanjega dolga. Kdo medtem ureja domače probleme? Nek „vie“, ki je pred časom krožil širom države, je vedel povedati, da je tako pač bolje, ker čim manj funkcionarjev je doma, manj ga bodo sr... A nekaj je humor, drugo pa je težak položaj, iz katerega dejansko nihče ne vidi jasne poti.

NI DENARJA

Komaj se je predsednik Alfonsín vrnil s potovanja, že je sprejel na obisk brazilskega predsednika. José Sarney je prišel, da podpiše novo pogodbo v dopolnilo gospodarske integracije, v katero sta odločena Argentina in Brazil. To medsebojno izpolnjevanje ima svoje senčne strani, vsaj za našo državo. Predvideno je bilo, da bi bila bilanca izenačena, a letošnje leto je za Argentino negativno v višini 400 milijonov dolarjev. Tudi to je predmet pogovorov med obiskom Sarneya. Morda se bo ta negativna bilanca mogla nekoliko izenačiti z gradnjo plinovoda, po katerem bo Argentina v Brazil letno poslala kake tri milijone kubičnih metrov plina.

Obisk Sarneya ni ravno v najboljšem trenutku brazilске vlade. Sredi hude gospodarske krize je doživela hud volilni polom, ko je na občinskih volitvah dejansko najvažnejša mesta osvojila opozicija, med to na prvem mestu doslej kaj malo uspešna Delavska stranka. Bo ta uspeh levic v Brazilu odjeknil tudi v Argentini? Dejansko vlada gleda na desno, pa tudi na levo, in pospešuje polarizacijo. Potem ko je desnica pod Alsogarayem dosegla že lepe uspehe in radikalno odvzela marsikateri glas, lahko pride na vrsto krvav

meddržavnih barantanjih zamolčan. Več o tem si lahko preberete v knjigi Staneta Kavčiča „Dnevnik in spomini“ (str. 318-322). Posledica tega maloumnega dejanja je bila, da so koroški rojaki s tem izgubili še tisto malo upoštevanja (če že ni bilo spoštovanje), ki so ga prej bili deležni pri večinskem narodu. Sedaj laže razumemo, zakaj Avstrijcem ni potrebno za slovensko manjšino nič storiti (Nadaljevanje na 4. str.)

vitev v prid levice, ki izredno biča zlasti zunanjo gospodarsko politiko.

Peronisti so znova navalili na vlado iz svojih provincijskih bunkerjev. Večkrat smo že omenili gospodarsko krizo večine provincijskih vlad. Ta kriza odmeva na socialnem področju in ogroža mir, ki je tako potreben v teh časih. Nekatere provincijske vlade so zelo zaostale v plačevanju svojim uslužbencem. In nekaj je jasno: nihče ne bo mogel plačati v decembru polovice „aguinalda“ (trinajste plače), če centralna vlada ne prisloži na pomoč.

Odgovor Buenos Airesa je vedno isti: nimamo denarja. To je resnica, ki jo morajo priznati celo najbolj zakrknjeni peronisti. Država sama je v obupnem zaostanku s plačevanjem svojih obveznosti. In zvezna vlada sama ne ve, kje dobiti denar, da bi plačala „aguinaldo“ svojim uslužbencem. Zato so te dni bistre glave gospodarskega ministrstva iznašale nov izhod iz zadrege. Že tako osporavani davek, poznan kot „prisilno hranjenje“ (ahorro forzoso), bo dobil še bolj polemičen prizvok. Že letos naj se plača del pristojnega davka za prihodnje leto. Sedaj ves svet tuhta, ali je to ustavno ali ne.

DAJ—DAM

Province imajo seveda svojo moč, ko vlado silijo, naj jim prisloži na pomoč. Peronisti nočejo v kongresu izglasovati zakona o državnem proračunu, dokler se ne najde kaka izhodna pot provincijskim krizam. Tako kongres že dva meseca ne-deluje pod sklicem „izrednega zasedanja“. Vse stoji in pričakuje, kdaj se bo pokazala rešilna vrh. Problem dejansko že ni več gospodarske narave, marveč politične.

V zadevo je posegel notranji minister Nosiglia. On, pa buenosaireski guverner in predsednik peronizma, Antonio Cafiero, se pogajata glede načina, po katerem bi našli rešitev. Vlada bi bila pripravljena kje poskati denar, in ga poslati provincam pod pogojem, da peronistični poslanci in senatorji potrdijo zakon o proračunu za leto 1987, 1988 pa še nov petrolejski zakon in poseben reaktivacijski bon, itd., itd.

Da se sami igralci ne spoznajo več v tej čudni igri, kaže dejstvo, da ne radikalni ne peronistični poslanci ne vedo, za kaj gre, in večkrat njihove izjave ne soglašajo z dejstvi, ki jih vidi vsak bister opazovalec. „To ni mogoče“ je izraz, ki lahko traja le nekaj minut, kajti v tem pogajanju je preveč interesov, da bi bilo popolnoma prozorno.

Denarni problemi so ostri tudi na zunanjem področju. Znova prihajajo ukori, tako s strani Svetovne ban-

ke kot Mednarodnega denarnega fonda, kajti država ima vedno bolj negativno bilanco. Obljub glede višine davčnega določila ni mogoče izpolniti. V državi kjer potrošnja nenehno pada in dosega že kritične meje, je tudi za davke vedno manj denarja. Glede tega problema je vlada zašla v pravi začarani krog. Vsa njena strategija sloni na tem, da se omeji potrošnja. Toda, čim manjša je potrošnja, manj denarja od davkov pride v državno blagajno. Nenehno nabijanje novih davčnih obveznosti je to stanje še poslabšalo. Država se je tako zadolžila, da sedaj ne le, da ne more plačevati obresti zunanjega dolga, marveč niti ne more plačevati obresti notranjega dolga.

SVOJI K SVOJIM

Sredi te finančne krize se nadaljuje volilna kampanja. Po časopisih mnogi politični opazovalci ugotavljajo, da kandidati govore dejansko le svojim pristašem. Noben pa se ne ozira na tisto ogromno množico neuvrčenih, ki še vedno ne ve, koga naj bi volila. Vsak od kandidatov sega le po rušilnih sredstvih. Uničiti nasprotnika, onemogočiti ga v ugledu, da ga ljudje ne bodo volili. Tako peronisti nenehno kažejo na napake radikalne vlade, radikali pa strašijo ljudstvo češ, saj vemo, kakšne so bile peronistične vlade.

V tem sklopu je zanimivo, kako je vse radikalno časopisje poudarjalo podporo, ki jo je Menem prejel s stran „Revolucionarnega peronizma“, ki je politična veja „bivše“ gverilske organizacije Montoneros. Eden izmed njihovih vodij, Pablo Unamuno, je te dni na levo in desno razlagal, kako sodelujejo z Menemom, in kako jim je predsedniški kandidat obljubil, da bo pomilostil zaprtega Firmenicha, itd. Položaj je očitno šel tako daleč, da je peronistično vodstvo končno izgnalo to skupino, kot jih je nekoč z Majskega trga izgnal Perón. A Menem ni Perón, preveč se trese za vsak glas. Tako iz uradnega teksta tudi ni jasno, ali so „Montos“ izgnani, odslovljeni ali le potisnjeni za kulise — za vsak primer.

Liberalci pa imajo svoje težave. Vprašanje koga bodo volili v zbornici so končno rešili z odločitvijo, da bodo volili svoje kandidate. Vse je še preveč nejasno, in vsi tudi tu govorijo le svojim zvestim volilecem. Kajti, če bodo liberalci volili za Menema, volimo direktno za peroniste. Če bodo volili za Angeleza, zakaj ne položiti v škrinjo radikalno listo. Dokler to ne bo jasno (in verjetno ne bo nikdar jasno), je zelo možno, da bodo ljudje znova volili „s škarkami“ in sami odločili koga za predsednika, koga za poslanca, itd. Zato je jasno, in so vedno glasnejše zahteve, naj se že enkrat reformira volilni sistem, in naj se uvede „ballotage“ kot v Franciji. S tem se bodo preprečile zakulisne igre, ki motijo narod in zelo škodijo demokraciji.

Pogovor o nadškofu Antonu Vovku ob 25-letnici smrti

Zaupam v Gospoda

Gospod Merlak, bi lahko kot nekdanji tajnik škofa Antona Vovka orisali razmere, v katerih je delal kot prvi poveljni kof v ljubljanski škofiji?

Merlak: Po vojni se je začela polnoma nova doba za Cerkev v ljubljanski škofiji. Škof Rožman je odšel v tujino, z njim skoraj dvesto ali približno tretjina duhovnikov iz škofije. Mnogo župnij je bilo brez duhovnikov, duhovniki, ki so se vračali iz izgnanstva na Hrvaškem in od drugod, niso mogli takoj zasesti župnij na Gorenjskem, ker so morali čakati na pristanek nove oblasti. Posebno hudo je bilo, ker ni bilo bogoslovcev. Leta 1944 je bilo v škofiji še okoli osemdeset bogoslovcev, jeseni 1945 nas je bilo skupaj z novimi dvanaest, drugi so odšli v tujino ali so bili pobiti med domobranci...

Precej duhovnikov je bilo tudi zaprtih.

Merlak: Zamimivo je, da za Cerkev ni bilo najslabše do leta 1948, ampak po tem letu do 1954, se pravi po informbiroju, ko so hoteli naši komunisti dokazati Stalinu, da so boljši od sovjetskih in so udarili predvsem po Cerkvi in kmetu. V teh le-

tih je bilo zaprto zelo veliko duhovnikov, v nekem času skoraj polovica.

Vrhunc: (nekdanji nadškofov tajnik): Med njimi tudi bogoslovci. Skoraj vsi so šli skozi zapor.

Merlak: K takratnim razmeram spadajo tudi na začetku številni in mučni pogovori škofa z organi notranje uprave, preprečevanje verskih obredov (na Jesenicah sploh nismo mogli priti na birmo, ker so nas ustavili, kričali in tolkli po avtomobilu; leta 1952 se ni mogla vršiti birma v dekaniji Novo mesto — okrog 2000 birmancev je bilo potem birmanih v počitnicah v škofijski kapeli). Med drugim škofu dve leti niso dovolili obiskati materinega groba (to je uredil šele Tito), omeniti je treba preiskave v škofiji itd.

Vrhunc: Ni šlo samo za preiskave. Iz arhiva so pobrali vse take dopise in osebne stvari duhovnikov, na podlagi katerih so potem duhovnike tudi zapirali, sodili in poskušali pridobivati za sodelovanje.

Poseben izraz takratnih razmer je vsekakor zažig škofa Vovka.

Merlak: Človek težko razume, da se je to zgodilo januarja leta 1952, skoraj štiri leta po informbiroju

(vendar je bil Stalin še živ). Če ne bi bil škof tako priseben, da si je s šalom pogasil ogenj okrog vratu, bi bile posledice lahko tudi smrtné.

Kako je pravzaprav do tega prišlo?

Vrhunc: Sedaj se je zvedelo, da je bilo to naročeno iz Ljubljane. Takrat so spravili v Kandiji na plano šolarje, vojaščino, ljudi iz tovarn. Nihče, razen provokatorjev, ni vedel, za kaj gre. Že na poti proti Novemu mestu je po kupeju neosvetljenega vlaka, v katerem se je peljal škof s spremstvom, v tunelu pri Mirni peči neko polil z neko smrdljivo tekočino. Ko se je vlak na postaji v Kandiji ustavil, so se spet odprla vrata kupeja in neznanec je polil po njem vnetljivo tekočino in ga zazgal. Potem so ga spravili v čakalnico, tam je moral iti na mizo. Zmerjali so ga in se norčevali iz njega. Nekateri so prosili, da bi prišel zdravnik, pa so bili proti temu, češ da tudi ranjeni partizani niso imeli ne zdravnikov, ne reševalcev. Z vlakom se je odpeljal nazaj v Ljubljano. Ni smel biti v kupeju, ampak se je peljal v stranišču. Potem se je zdrvil v ljubljanski bolnici zaradi opeklin 3. stopnje na vratu.

Kako se je škof Vovk v prej opisanih razmerah znašel?

Merlak: Njegovo škofovsko geslo je bilo: „Zaupam v Gospoda“, njegov vzornik pa škof A. B. Jeglič. Razna

poniževanja, ki jih je doživljala Cerkve, so ga močno bolela, toda nikoli nisem opazil pri njem kakšnega znaka obupovanja. Zelo veliko je molil. Prepričan je bil, da se bo vse dobro izteklo. Leta 1954 se je končno začelo obračati na bolje. Posebej prva leta njegovega škofovanja so zahtevala hitro in pravilno ukrepanje. Vovk ni žaloval za materialnimi dobrinami, ki jih je Cerkev z nacionalizacijo zgubila, močno pa si je prva leta prizadeval, da bi oskrbel škofijo z duhovniki in bogoslovci. Zelo se je trudil, da bi dobil duhovnike iz zaporov, da bi obstala teološka fakulteta. Veliko je sam molil za duhovniške poklice in prepričan sem, da je bil „boom“ poklicev, ki smo ga doživeli po koncilu tudi rezultat njegove setve.

Gospod Vrhunc, vi ste postali škofov tajnik spomladi 1957. Takrat so bile razmere že precej drugačne...

Vrhunc: V času mojega tajnikovanja so bile razmere med Cerkvijo in državo kolikor toliko urejene... Lahko rečemo, da je Vovk v tem času že začel prejemati plačilo za ves svoj trud in trpljenje. Dobil je zadoščenje, ko je postal po smrti škofa Rožmana pravi rezidenčni škof. Ob šestdesetletnici mu je Teološka fakulteta podelila častni doktorat. Leta 1957 je doživel veliko slovesnost 250-letnice posvetitve ljubljanske stolnice. Ob petstoletnici ljubljanske ško-

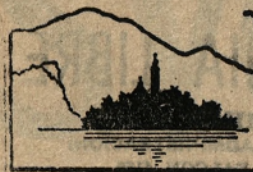
fije je dosegel v Rimu, da je postala nadškofija brez svriganov, neposredno podrejena Sveti Stoli in on naslovni nadškof. Pri tej slovesnosti pa je bil nadškof Vovk že zelo bolan (sladkorna bolezen). Za to slovesnost so se posebej pripravljali tudi na zunanaj. Z darovi vse škofije je bil obnoven škofijski dvorec, stolnica, malo prej semenišče in stolno župnišče.

Mogoče je dobil največje zadoščenje v svojem življenju, ko je bil imenovan za rednega člana pripravljale komisije za kler II. vatikanskega koncila. Udeležil se je obeh sej, čeprav bolan. Koliko je mogel sodelovati, mi ni znano. Že na poti na prvo zasedanje koncila mu je opešal vid. Takrat je tudi zaprosil za pomožnega škofa (Pogačnika).

Poskušajmo orisati človeški in škofovski lik pokojnega nadškofa. Je mogoča primerjava z drugimi škofovskimi liki v naši cerkveni zgodovini?

Merlak: Prepričan sem, da je bil za tiste prelomne čase po vojni Vovk najprimernejši škof. Sam je sicer večkrat dejal o sebi, da ni „doctus“ (učen), toda takrat je naša škofija potrebovala škofa, ki bi v zvestobi poslanstva Cerkve trezno in pametno presodil položaj in se znal odločiti. Potrebovali smo praktičnega genija in on je to bil.

Pogovarjal se je Lojze Peterle
Tretji dan; Ljubljana, št. 1; okt. 88

NOVICE IZ SLOVENIJE

CELJE — Obnovitvena dela na kulturnih spomenikih v območju celjskega zaveda za spomeniško varstva redno napredujejo. Kljub pomanjkanju denarja popravljajo jarek na celjskem gradu, fasado velenjskega, pročelje gornegrajske župne cerkve in še mnogo drugih spomenikov. Za povečanje sredstev so na celjskem starem gradu uprizorili šupančičevo Veroniko Deseniško, ki jo je izrežiral Vinko Modersdorfer, igralci pa so bili iz ljubljanskega Mestnega gledališča.

LJUBLJANA — Hidroelektrarno v Iraku bo skupaj z drugimi podjetji gradil tudi Litostroj. Dela bodo trajala približno sedem let.

LJUBLJANA — Na Kosovem je Smelt pomagal postaviti več tovarn, za katere pravi, da poslujejo uspešno. Zdaj ima več objektov v gradnji: tovarno za izdelavo umetnega usnja, za nerjaveče cevi; obnavljajo in povečujejo pivovarno in hladilnico za sadje.

PRAGA, ČSSR — Na svetovni razstavi poštnih znamk so bile razstavljene tudi jugoslovanske znamke in nekaj predfilatelističnih pisem z jugoslovanskega ozemlja. Kljub temu pa se jugoslovanski razstavljalci niso izkazali, saj vitrine niso bile razpoznavne in tudi serije znamk niso bile nič takega, ki bi pokazale na bogato pošto zgodovino.

PREM — Kettejevo rojstno hišo so njegovi današnji sovaščani sami popravili in jo rešili stalnega propadanja. Zbrali so denar in sami nekaj naredili, da ne bi streha več puščala in uničevala prostorov. V hiši je bila do pred kratkim podružnična šola in v tem času so za njo skrbeli, potem pa nič več.

MOST NA SOČI — Akumulacijsko jezero, ki so ga zaradi remonta elektrarne izpraznili, se je napolnilo z rečnimi nanosi: računajo, da je v njem kakih šest milijonov kub. metrov gramoza in peska. Ker sta oba priznana gradbeni materiala, so nekateri predlagali, da bi jezero poglobili in s tem tudi izboljšali učinkovitost doblarske elektrarne. Torej tri muhe na en mah: pridobitev dobrega gradbenega materiala, učinkovitejša elektrarna in Soča bi okoli Tolmina in Mosta manj poplavljal.

LJUBLJANA — Radijski program v madžarsščini v Pomurju naj bi dobil svo-

jo valovno dolžino. To naj bi ugotovili pri komisiji za narodnosti pri skupščini. Zanimivo bi bilo vedeti, če bo na Madžarskem kak forum tudi prišel do tega, da bi tudi slovenski program prišel do svojih pravic.

MARIBOR — Računalniški center mariborske univerze so izbrali za center znanstvenih in tehnoloških informacij Jugoslavije. Center bo povezoval z računalnikom kataloge strokovne literature jugoslovanskih univerzitetnih knjižnic in vse mogoče podatke, ki morejo biti potrebni raznim strokovnim organizacijam.

LJUBLJANA — Med mladimi inovatorji so na natečaju štirje učenci ljubljanske srednje računalniške šole prejeli prvo nagrado za delo Procesorska enota s transputerjem T-800 in prevajalec za programski jezik modula 2. Natečaj je bil v Beogradu, nagrada pa je znašala 2 milijona dinarjev.

RADENCI — Radenska bo vložila tožbo na rednem sodišču v Murski Soboti proti odločitvi zunanjetrgovinskega razzodišča Gospodarske zbornice Jugoslavije. Ta jo je obsodila izplačati zahodnonemški Kajo 30 milijonov avstrijskih šilingov zaradi nespoštovanja pogodbe o proizvodnji brezalkoholne pijače deit.

WEISBADEN, ZNR — Razstavo o slovenskem slikarju Antonu Azbetu so odprli v mestnem muzeju. Na razstavi so obdelani Azbe sam, njegova münchenska šola in njegovi učenci, ki so kasneje zasloveli.

MARIBOR — Mednarodno razstavo psov so pripravili že četrtrič v Ljudskem vrtu. To pot je iz desetih evropskih držav prišlo 1.136 psov 96 športnih pasem in 44 lovskih.

LJUBLJANA — Ljubljanska Opera je za letošnjo sezono pripravila Verdijevo Rigoletto, Gounoujevo Fausta, Bizetovo Carmen, Goetzovo Ukročeno trgoglavo ter pet predstav ponovitev Borisa Godunova. Poleg teh opernih predstav je na programu kulturni baletni večer koreografinje Birgit Cullberg, predstavo koreografa Milka Šparemberga. Ljubljanska Opera je bila ustanovljena leta 1892.

LJUBLJANA — Sodobna elektronika 88 je bil naslov razstave, na kateri naj

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnostne novice

Rojstvo: V družini Edvarda R. Cuny in ge. Veronika roj. Žnidar se je rodil sinko Valentin. Čestitamo!

Krst: V cerkvi Marije Pomagaj je bila v soboto, 26. novembra, krščena Erika Aleksandra Urbančič, hčerka Frančija in prof. Olge roj. Omahna. Za bota sta bila inž. Matjaž Omahna in Tina Urbančič. Krstil je Jože Škerbec. Čestitamo!

Poroka: V cerkvi Ntra. Sra. de la Guardia v Bernalu sta se poročila 19. novembra 1988 Ana Neži Pucko in Carlos Melo. Za priči sta bila Vinko Pucko in José Luis Melo. Čestitamo!

bi pokazali dosežke domače in svetovne elektronske industrije. Na Gospodarskem razstavišču je razstavljalo 605 razstavljalcev, od katerih jih je bilo 326 iz tujine.

CELJE — Opero za tri groše Brecht-Weila so pripravili v Slovenskem ljudskem gledališču za odprtje letošnje sezone. Dirigent je bil Radovan Marvin, režiser Vinko Modersdorfer, pevci-solisti so bili gostje in celjski člani gledališča.

LJUBLJANA — Poslovni prostor v zasebni lasti je bil do nedavnega omejen na 70 kv. metrov. Zdaj so zakon spremenili in odpravili omejitve. Predložen je bil tudi predlog, po katerem naj bi zvišali na dvajset delavcev, ki jih lahko zaposluje zasebnik.

UMRLI SO OD 30. sept. do 6. okt. 1988:

LJUBLJANA — Dr. Jože Kranjc, 81; Marija Hvala roj. Cetinski; Janez Sluga; Marija Sever roj. Podobnik, 82; Marija Robin roj. Kie; Joža Wagner, 84; Ema Smolnikar roj. Trbežnik; Marija Žitnik roj. Klančnik; Helena Pavčič roj. Počakaj; Jože Prudič; prof. dr. Ivan Bonaci; Albin Zupančič, 75; prof. Berta Leskovec roj. Kabiljo; Mirko Rešek, 78; Ivan Sterle; Marija Kogovšek; Marija Kalčič roj. Košak; Mirko Rešek.

RAZNI KIRAJI — Ema Flander roj. Podlogar, Kranj; Anton Pevec, Lupinca. Stefan Jug. st., Celje; Stanislava Grile, Piran; Janko Stolin, Murska Sobota; Franc Šparovec, Grosuplje; Viljem Radič, Maribor; Jože Ranzinger, Zagorje; Zorka Lapajna roj. Rejc, 73, Sv. Jakob ob Savi; Marija Zupančič roj. Lužar, Krmelj; Jože Pečar, Koper; Pavla Potokar roj. Bulc, Mirna na Dol.; Lovro Peterlin st., 84, Homec; Antonija Bezovšek roj. Mavrič, 96, Arlin; Franc Žnidarič, Trbovlje; Leopolda Čepon, Vrhnika; Jože Jurišič, Brežice; Martin Ivanšek, Domžale; Franc Planinc, Trbovlje; Slavka Tancek, roj. Strle, Ig.

Slovenska vas 12; Carapachay 9; San Martín in Morón 8; San Justo 7.

SFZ: Slovenska vas 15; Ramos Mejía 14; San Justo 11; Morón in San Martín 8; Carapachay 7.

Mlajši skupini — odbojka SDO: 1. Ramos Mejía, 2. San Martín, 3. San Justo.

Nogomet SFZ: 1. San Martín, 2. Ramos Mejía, 3. Morón.

Starejše skupine:

Namizni tenis SDO: 1. Ramos Mejía, 2. San Justo, 3. San Martín.

Namizni tenis SFZ: 1. San Martín, 2. San Justo, 3. Ramos Mejía.

Odbojka SDO: 1. Ramos Mejía, 2. Morón, 3. San Justo.

Odbojka SFZ: 1. Ramos Mejía, 2. Slovenska vas, 3. San Justo.

Nogomet: 1. San Justo, 2. Morón, 3. San Martín.

Lahkoatletski turnir: 1. San Martín 141 točk; 2. Ramos Mejía 140; 3. San Justo 120.

Končni izid za skupni pokal:

1. Ramos Mejía	420 točk
2. San Justo	390 točk
3. San Martín	360 točk
4. Morón	250 točk
5. Slovenska vas	140 točk
6. Carapachay	80 točk

Skupni pokal, ki ga je darovala Zedinjena Slovenija, ostane za stalno v Slomškovem domu v Ramos Mejiji, ker so ga fantje in dekleta tega odseka že tretjič osvojili.

Vse zmagovalce in udeležence teh turnirjev so navzoči počastili s ploskanjem, nakar je Zadruga Sloga izvedla še svoje žrebanje na karto Sloga, kar je bilo že objavljeno.

Potem pa so se gostje in mladi ob prijetni glasbi in dobri postrežbi v dvorani pogovarjali ali plesali še do poznega večera.

SLOVENSKA PRISTAVA

PREDAVANJE

Na povabilo Krožka mater in žena je v nedeljo, 6. novembra po maši predaval na Pristavi prof. Tine Vivod o temi: Prizadeti, ostareli in mi.

FOLKLORNA SKUPINA

Istega dne je pristavska folklorna skupina pod vodstvom Jureta Ahčiča nastopila v mestu Villa Ballester. Tamkajšnja „Sociedad coral alemana“ je ta dan organizirala svoj znan „praznik piva“, na katerega je povabila vse znane narodnostne skupine.

Naša folklorna skupina, ki so jo uvodoma predstavili ter omenili nekatere njene prejšnje pomembnejše nastope, je za svoja izvajanja slovenskih narodnih plesov bila nagrajena z dolgotrajnim ploskanjem številne navzoče publike. Pri pogostitvi poleg običajnih dobrot ni manjkalo seveda najvažnejšega — piva.

NOV LEP USPEH PRISTAVSKEGA MLADINSKEGA ZBORA

V okviru proslav 14-letnice proglačitve Palomarja za mesto je zbor v soboto, 12. novembra nastopil v dvorani knjižnice J. M. Giuffra. Za to priložnost je v svoj program vključil tudi solistične nastope naših pevcev, baritonista Andreja Rezlja in basista Luke Debeveca.

Med poslušalci je bilo s predstavniki ustanove, kjer se je koncert vršil, in z zastopnicami občine, delegatino za Palomar na čelu tudi lepo število rojakov, ki žive v tem kraju in njegovi bližini.

Ze po prvih odpetih akordih je zbor ustvaril vzdušje povezanosti s poslušalci, ki se je stopnjevalo vse do konca koncerta. Na programu je imel poleg nekaterih slovenskih umetnih in narodnih pesmi dela južnoameriške folklorne, Brahmsa in dve črnski duhovni pesmi.

Solista sta se predstavila vsak s tremi točkami. Andrej Rezelj je izvajal Premrlovo Bela cesta, narodno Lušno je v vigrad ter Guastavinov Pueblito, mi pueblo. Mladi baritonist je s svojim prijetnim glasom in lepo interpretacijo takoj navdušil publiko, ki mu je za izvajanje dala pri-

znanje z dolgotrajnim in navdušenim ploskanjem. Enakega priznanja je bil deležen tudi basist Luka Debevec. Njegov obsejni in voluminozni glas, s katerim obvlada najfinije pianissimo do polnih fortisimov je prišel do polnega izraza v pesmih, ki jih je pripravil za koncert: Schubertovo Serenado, Dvoržakovo Novo pesem in eno črnsko duhovno. Oba solista je pri klavirju z vso potrebno diskretnostjo in točnostjo spremljala Anka S. Gaserjeva, kateri gre še posebej priznanje, ker je obema solistoma dala možnost, da sta se na koncertu zbora, ki ga vodi, lahko predstavila tudi doslej neznani publiki. Prepričani smo, da bosta oba pevca v študiju petja, kateremu se posvečata, vztrajala ter še naprej napredovala do cilja, kar jima iz srca želimo.

Zbor ta nastop lahko vpiše v svojo kroniko kot enega najbolj uspešnih. Vsestransko je zadovoljil in navdušil poslušalce s svojo disciplino, zlitostjo in lepo interpretacijo. Večina publike je zbor prvič slišala in ni varčevala s priznanji ob vsaki izvajani pesmi. Posebej se je zboru za koncert zahvalil predsednik Biblioteke, dirigentki pa v zahvalo in priznanje izročil lep šopek.

Nastop zbora je v svoji prilogi 9. novembra napovedal tudi dnevnik La Nación v posebnem članku: El Palomar está de fiesta.

PRVI MEDNARODNI FOLKLORNI FESTIVAL V TIGRE

Vršil se je v dneh 12. in 13. novembra pod okriljem občine Tigre. Na njem je med desetimi povabljenimi narodnostnimi skupinami sodelovala tudi naša. Sodelovanje je na pobudo prof. T. Vivoda pripravil in izvedel pristavski Krožek mater in žena, ki je na veliki dvojni stojnici (štantu) prodajal naše priznane potice, krofe in štrudelj, za srce pristno slovovoko, za žejo pa hladen lipov čaj. Stojnica je bila založena tudi z lepimi ročnimi deli in s keramičnimi spominskimi izdelki. Drug del stojnice pa je prikazoval Slovenijo in Slovence; poleg lepih pokrajinskih slik je bilo razstavljeno mnogo predmetov — prič slovenske kulturne dejavnosti.

Med številnimi obiskovalci slovenske stojnice je bil tudi podžupan občine z ženo, ki se je posebej zanimal za našo skupino, se zelo pohvalno izrazil o naši prisotnosti in se za njo zahvalil.

Del sobotnega programa je prenašal tudi televizijski kanal 13.

MEDORGANIZACIJSKI SVET

je imel 18. novembra svojo 5. redno sejo v prostorih Zedinjene Slovenije, na kateri so se obravnavale sledeče zadeve:

1. Določeni so bili datumi prireditvev v letu 1989.

2. Na prihodnjem Slovenskem dnevu, ki bo 2. aprila 1989 v Hladnikovem domu v Slovenski vasi, bodo sodelovali vsi slovenski Domovi s stojnicami in nekateri tudi s kulturnim programom.

3. Do konca tekočega leta bodo Domovi poslali uredniku brošure o Slovenskih domovih Francetu Pernišku poročila o svojem nastanku, delu, uspehih in nadaljnjih načrtih. Brošura naj bo tiskana najkasneje v mesecu juliju 89. Namenjena je našim obiskovalcem iz domovine in iz zamejstva.

4. Za eventualno slovensko privatno pokopališče v okviru ukrajinskega pokopališča v Monte Grande se bo ustanovila posebna komisija s sodelovanjem slovenskih strokovnjakov. Ta bo izdala poseben letak z opisom pokopališča in pogoji za nakup parcel, ki bo razpisan vsem Domovom in tudi drugim organizacijam. V našem tisku bo tudi objavljeno posebno poročilo.

5. Slučajnosti — razna poročila: Letos je končalo 7. razred slovenskih osnovnih šol 38 otrok; v slovenskih otroških vrtec pa je 86 otrok. Tako nam je še za mnogo let zagotovljen obstoj naših šol.

Za letošnjo šolsko kolonijo v počitniškem domu dr. Hanželiča se je prijavilo 118 otrok, kar je pisarni Zedinjene Slovenije trenutno povzročilo nekaj težav zaradi pomanjkanja postelj, ki so se pa s sodelovanjem uprave počitniškega doma končno ugodno rešile. S spremljevalci in zdravnicami bo na letošnji koloniji 128

oseb. Kolonijo bo vodila gđ. Mija Markež; za prehrano bo v lastni režiji Zedinjene Slovenije skrbel njen šolski referent France Vitrih.

Predsednik ZS Lojze Rezelj se je zahvalil predstavnikom slovenskih Domov za mladini podarjene pokale na vzveznem mladinskem dnevu. Zahvali se je pridružila tudi predsednica SDO Nevenka Magister.

Ker bo prihodnja seja Medorganizacijskega sveta šele po običnem zboru Zedinjene Slovenije, se je sedanjemu predsedniku Lojzu Rezelju predstavnikom Domov zahvalil za 4-letno sodelovanje in pozval na nadaljnje delo za ohranjanje stebrov slovenstva v organizirani slovenski skupnosti.

Zastopnica Zveze slovenskih mater in žena ga. Marija Finkova je prebrala sledečo prošnjo: „Zveza prosi za nekako moralno pomoč. Slovenska skupnost malo pozna ZVEZO in nje delovanje. Zato prosi, če je mogoče, da bi jo s pomočjo organizacij in dušnih pastirjev nekoliko bolj spoznala in z njo sodelovala. Cilji zveze so: 1) povezava žena in mater krščanskega demokratičnega mišljenja; 2) ohranjanje narodnih običajev; 3) pomoč potrebnim rojakom. Letos bomo že drugi naredile pakete; to pot bo 60 paketov, katerih strošek je A 100 vsak. Sedaj pripravljamo stojnico v Rožmanovem zavodu; dobilek bo za zavod. Nima mo rednih dohodkov, niti članarine; dohodki so samo od naših prireditvev in darov plemenitih oseb. Kljub temu mesečno podpiramo potrebne. Naša želja je, da bi se v ZVEZO vključilo več žena, zlasti mlajših moči.“

Zastopnica San Justa ga. Cilka Urbančič prosi, da bi se kulturni programi prireditvev začeli bolj zgodaj.

Praznik mladine

V nedeljo, 13. novembra je slovenska mladina praznovala svoj 36. zvezni mladinski dan in sicer letos v Slovenski vasi v Lanusu.

Dan se je pričel v cerkvi Marije Kraljice z mašo, ki jo je daroval bivši predsednik SFZ, misijonar p. Lovro Tomažin DJ, ob somaševanju Janeza Petka in Jaka Barleta.

Med pridigo nam je pater Tomažin razložil odlomek iz sv. pisma o tekmovalcih: „Vsakdo tekmuje, da dobi nagrado; a le eden jo dobi. Zato pa tako tečite, da jo dosežete!“ Da jo dosežemo, je potrebno veliko treninga, žrtve in spoštovanja pravil tekme. Ko nam je to orisal iz primerov vsakdanjega življenja, je vse to predstavil v naše duhovno življenje in na naš duhovni cilj.

Takoj po maši smo se pomaknili v prostore Hladnikovega doma, kjer se je po dviganju zastav pričel športni del dneva.

Posebnost letošnjih tekmovalcev na športnem dnevu je bila v tem, da niso tekmovali Domovi med seboj, ampak so se vsi športniki razdelili v dve skupini, modro in rdečo. Tekmovali smo v nogometu, odbojki, namiznem tenisu in rokoborbi. Prvič se je tudi med nami odigrala nogometna tekma med dekleti.

Proti večeru je pričel kulturni program, ki so ga pripravili posamezni Domovi, vodil pa Emil Urbančič.

Za uvod je predsednik zvezne SFZ Dominik Oblak pozdravil vse mlade in druge goste; med drugim je tudi dejal:

„Če neka organizacija deluje nad 40 let, pomeni, da v bistvu stoji na trdnih temeljih, čeprav jih včasih zamajajo naša komodnost in sebičnost, ki smo se je nalezili od potrošniške

družbe. Naši Domovi niso zrasli iz izgovorov in malomarnosti, ampak iz nesebičnega dela in velikega srca naših prednikov. Veliko dela se je izvedlo z majhnimi in trdnimi koraki.

Naša velika naloga in poslanstvo je: ohraniti dediščino, ki smo jo prejeli: vero, kulturo in slovenstvo. Zato ne zakopljimo talentov, ki smo jih prejeli, ampak pomnožimo jih!

Prvi korak k temu pa je sodelovanje pri skupnem delu. Dosti je, da daruješ vsaj malo svojega časa in sil. Kdaj pa kdaj med tednom pokukaj v svoj Dom, in če vidiš, da tvoj prijatelj tam sodeluje, pridruži se mu!“

Sledili so posamezni prizorčki: Naraščajnice iz Slomškovega doma so prikazale vaje z blazinami, fantje iz istega doma pa tekočo in izvrstno atletsko vajo. Sanmartinska dekleta so pokazale ritmično vajo na obali, pristavski fantje in dekleta pa simbolično vajo: Prostorček mal pripravi. Dekleta iz Našega doma so zaplesale kavbojske plesne, za zaključek pa so vsi nastopajoči pozdravili gledalce ob petju pesmi o skupnosti.

Končno je sledilo še razdelitev pokalov in nagrad za dopoldanska tekmovalca ter za prizadevanja v raznih športnih disciplinah ter končni pokal.

Med obema skupinama — modrimi in rdečimi — ni bilo velike razlike, saj so prvi zmagali s 172 : 167 točkami. V rokoborbi pa je zmagal Jože Mokorel.

Nato so predstavniki Domov izročili posamezne pokale zmagovalcem. Razporeditev prvih mest je bila naslednja:

Skupni pokal mladinskih dni: SDO: 1. Ramos Mejía — 19 točk;

MALI OGLASI

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Senk. T. E. 762-2840.

ADVOKATI

dr. Vital Ašič — odvjetnik - ponedeljek, sredo, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5985.

dr. Franc Knave — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Pcia. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadst. E - T. E. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

POGREBNI ZAVOD

ORIENTE S.R.L. — Prevozi — Poroke — Rešilni avtomobili — Pogrebi. Za Slovence 15% popusta. Rep. O. del Uruguay 2651 (ex Camino de Cintura), San Justo, prov. Bs. As. T. E. 151-2500.

ZA DOM

POHISTVO: za jedilnice, spalnice, dnevne sobe, moderno in angleški stil. Tine Kovačič. — T. E. 765-1682.

REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejia, T. E. 654-0352.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje — Andrej Marolt, Martínez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave — privatne - trgovske - industrijske - odobritev načrtov — Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

SERVIS

Dolene Lojze — popravila barvne TV, video-kaset, radio-snemalcev, kaset in avdio — Cervino 3942, San Justo, T. E. 651-2176.

TRGOVINA

Delikatesa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadruga SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejia - T. E. 658-6574/654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejia - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (ga. Marija Gorše).

Jožko Šavli

Nagelj - slovenska roža

(13)

Tudi pri Špancih, katerih kraljestvo šteje več stoletij, ne najdeš značilnega ljudskega cveta, ki bi bil tipično španski. Med španskimi ljudmi sta zelo priljubljena nagelj in vrtnica, vendar nimata pomena narodnih rož. Kot poseben, značilen domači cvet te doželi velja pomarančni cvet (špansko azahar), ki pa ni narodna roža, temveč ga imajo za ljubezenski cvet v pomenu neoporečnosti žena in deklet. Upoštevajoč dokaj živo tečnjo po uvajanju narodnih rož, je povsem mogoče, da postane „azahar“ nekoč tudi narodna roža. Prav tako pa je tudi mogoče, da si posamezne španske dežele privzemajo svoje lastne cvetlične znake. Vsaj nekatere od njih, kot npr. Katalonija, ki ima lasten jezik in zavest posebnega naroda. Sosednja Portugalska ima v svojem grbu lovor oziroma dve lovorovi vejici kot grbovni okras. Če ima portugalsko ljudstvo tudi svojo značilno ljudsko rožo, ni bilo mogoče ugotoviti.

Izmed starih kraljestev v Evropi je bila Francija tista, ki je imela v svojem grbu verjetno najstarejši

„Slovenska pomlad“ v Parizu

Društvo Slovencev v Parizu je priredilo v nedeljo, 23. oktobra, dan molitve za domovino, temu pa so pridružili prireditve, ki je bila na visoki umetniški ravni. Pri njeni organizaciji si je dal največ dela astrofizik slovenskega rodu dr. Janez Zorec, ki je bil rojen v Argentini, deluje pa sedaj na pariškem astrofizikalnem inštitutu.

Kakih 300 udeležencev je najprej pozdravil predsednik društva prof. Ciril Valant. Nato je slovenski pevski zbor Slomšek iz Eisdna v Belgiji zapel šest domoljubnih pesmi, med njimi tudi Prešernovo Zdravljico, pri kateri se mu je pridružil pariški pevski zbor Naš dom. Po polurnem predavanju o „slovenski pomladi“, ki ga je imel voditelj slovenske komisije Pravičnost in mir prof. dr. Anton Stres, je mlada sopranistka slovenskega rodu Anne-Marie Jan zapela tri samospeve. Igralec in pesnik Aleksij Pregare iz Trsta je nato recitiral inbral odlomke iz slovenskih literarnih del.

Vrhunec večera je bil prihranjen

SLOVENC NA KOROŠKEM

(Nad z 2. str.)

in zakaj Jugoslavija ne izroči dokumentov o Waldheimu.

Vsekakor pa lahko danes, kljub vsemu temu, trdimo, da je kultura koroških rojakov ponovno cvetela. Spet se je vrnila prepotrebna samozavest. Želimo si tudi, da bi se koroški gospodarstveniki med seboj povezali in da bi se tudi kulturna sfera zavdela, da bo svoje poslanstvo lahko vršila zadovoljivo le, če bo gmotno podprta. Zato se morajo politiki in kulturniki zavedati pomena močnega gospodarstva.

Z izvolitvijo prvega slovenskega poslanca v povojni zgodovini dr. Smolleja v avstrijski parlament lahko trdim, da se je začela za koroške Slovence pomlad.

SLOGA — PODRUŽNICA RAMOS MEJIA. V prtiličju poslopja Sloge, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure. T. E. 658-6574 — 654-6438.

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851 - Uraduje ob četrtkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Češarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Moder).

Cena največ štirih vrstic A 12.- za enkratno objavo, za vsak mesec — 4 številke — A 40.-.

za konec, ko je že mednarodno uveljavljena mezzosopranistka Bernarda Fink-Inzko zapela tri samospeve, zadnje med njimi je bilo pomenljivo Geržiničevo Pomladno veselje. (Naša mezzosopranistka je nekaj dni zatem nastopila v znani pariški koncertni dvorani Salle Pleyel kot solistka v neki Mozartovi maši.) Dvorano je okrasila rojakinja akademska slikarka Marjanca Savinškova.

Večer je bil namenjen najprej rojakom, nato pa tudi francoskim prijateljem in javnim delavcem, saj je Slovenija s svojimi poskusi demokratizacije in njenimi nasprotniki v francoskih sredstvih javnega obveščanja močno navzoča.

A. S.

po Družini, 13. novembra

O LETOŠNJI DRAGI

Mogoče ne veste, da...

— da je po oceni organizatorjev dosleđa doslej največje število udeležencev, v nedeljo popoldne približno 500...

— da je jugoslovanski miličnik pustil čez mejo avto, v katerem se je vozil srbski pisatelj Čošić skupaj s slovenskimi prijatelji, ne da bi pogledal potne liste...

— da se je prvič zgodilo, da je italijanska policija s posebno pozornostjo spremljala tridnevni simpozij...

— da sta pri maši škofa Bellomija brala berili profesorja Vinko Beličič in Maks Šah...

— da je bilo v nedeljo naročenih 70 kosil, potem pa je bilo treba postreči 95 interesentom...

— da se je na prodajnem pultu, kjer so bile razstavljene zamejske, publikacije, pojavila tudi nova pesniška zbirka Vinka Beličiča PESEM JE SPOMIN, v kateri je zbrana vsa njegova dosedanja pesniška žetev...

REŠITEV KRIŽANKE

Vodoravno: 1) Majnik. 6) Overim. 11) Imen. 12) Rak. 14) Poza. 15) Mož. 16) Mikam. 18) Čuk. 19) Os. 20) Milodar. 22) Ma. 23) Lesorezec. 25) Odele. 27) Adijo. 29) Detela. 31) Očaran. 32) Kor. 33) Vem. 35) Rim. 36) Vas. 37) Migaš. 39) Lan. 41) In. 42) Nazoren. 44) So. 45) Riziko. 46) Afekte. Navpično: 1) Mimohod. 2) Amos. 3) Jež. 4) NN. 5) Krilo. 6) Okade. 7) Ep. 8) Roč. 9) Izum. 10) Makaron. 13) Akord. 16) Misel. 17) Mazač. 20) Meter. 21) Redar. 23) Letos. 24) Ciril. 26) Dekani. 28) Jamast. 30) Avizo. 31) Omara. 34) Ego. 36) Vir. 37) Mak. 38) šef. 40) Noe. 42) Ni. 43) Ne.

OBVESTILA

ESLOVENIA LIBRE

SOBOTA, 3. decembra:

Seja proforskega zbora Slovenskega srednješolskega tečaja ob 9. uri. Prihod sv. Miklavža v San Martinu ob 19. uri. V Carapachayu sklep Jurčičeve šole ob 19. uri. Nato prihod sv. Miklavža.

NEDELJA, 4. decembra:

V Rožmanovem domu ob 11.30 maša za rajne odbornike, nato skupno kosilo. Proslava srebrnomašinskih jubilejev p. Lovra Tomažina, Primoža Langusa in dr. Jurija Rodeta v San Martinu ob 11.30 uri.

Sklep Balantičeve šole in prihod sv. Miklavža ob 17. uri.

ČETRTEK, 8. decembra:

Romanje ramoške in sanmartinske verske skupnosti v cerkev Marije Pomagaj ob 18.30.

PETEK, 9. decembra:

V Slovenski hiši ob 19.30 sv. maša za pokojne člane, nato ob 20. občini zbor Slov. katoliškega starešinstva, s priizkom.

ČETRTEK, 15. decembra:

Seja upravnega sveta Zedinjene Slovenije ob 20. uri.

SOBOTA, 17. decembra:

Slovenski božič na odru Slovenske hiše v izvedbi pevskega zbora „Gallus“.

NEDELJA, 18. decembra:

Slovenski božič na odru Slovenske hiše v izvedbi pevskega zbora „Gallus“.

Iskrena zahvala vsem, ki ste na kakrskoli način pripomogli k velikemu uspehu festivala moderne glasbe — Rock pod ombujem.

Pristavska mladina

— da sta po prvem nedeljskem predavanju pozdravila zborovalce škof iz Montane v ZDA in njegov generalni vikar g. Mauser, oba na poti v Slovenijo...

— da sta na koncu med petstotimi udeleženci samo dva, oba iz zamejstva, vzdignila roko proti predlogu, da se pošlje protest v zvezi z dogodki v Sloveniji...

Mladika, Trst, št. 8

ZEDINJENA SLOVENIJA

prosi vse svoje člane, ki še niso poravnali članarine, da to store najkasneje do 31. decembra 1988, kar je tudi v njihovem interesu, ker se bo po 1. januarju 1989 obračunavala vsa zaostala članarina v višini, ki bo tedaj veljala.

SOBOTA, 17. DECEMBRA

NEDELJA, 18. DECEMBRA

na odru Slovenske hiše

Matija Tomc:

SLOVENSKI BOŽIČ

v izvelbi pevskega zbora „GALLUS“

Režija: Miha Gaser

Scena: Tone Oblak

nus) nemško Kornblume oz. Flockenblume. Pomen narodne rože Nemcev je dobila potem, ko si jo je nemški cesar Viljem I. (1797-1888) izbral za okras k svojemu grbu, četudi je bila kot cvet obsežnih žitnih polj pri nemških ljudeh tudi poprej priljubljena. Cesar si jo je izbral v spomin na dogodek iz otroških let: z materjo Luiso Prusko so se kraljevi otroci zatekli pred Napoleonovimi četami v žitno polje, kjer so se igrali, spletali iz plavic vence in delali iz njih šopke.

Iz cvetja v žito so si vzeli svoj narodni cvet tudi Poljaki, katerih dežela ima prav tako obsežna žitna polja. Poljakom je postal narodni cvet poljski mak (papaver rhoeas), vendar jim ne ponazarja kulture polja oz. kmečkega izročila in s tem življenjskega obstoja. Njegova rdeča barva jih spominja na kri, prelito v številnih bitkah za domovino. Med največjimi je bitka pri Monte Cassinu v zadnji vojni, kjer je v sestavi angleške vojske padla množica Poljakov. Na to tragično bitko spominja tudi pesem: „Rdeči mak izpod Monte Cassina, zrasel iz poljske krvi...“

V nekaterih primerih je najbolj upoštevan ljudski cvet eden izmed tistih, ki so znani po svoji zdravilnosti. Pri Sorbiih v Lužici je to šentjanževka (hypericum perforatum), sorbsko janske zelo, ki pa nima značaja narodnega cveta. V ljudskem zdravilstvu je pri Sorbiih cenjena tudi lilija, sorbsko leluja, pa

tudi vijolica, sorbsko fijatka. Kot okrasni cvet imajo še posebno radi vrtnico, sorbsko rožička. V gornje-sorbskih narečjih se ta beseda uporablja največkrat kot splošni naziv za cvetlico, za katero se secer označevala komaj kdaj sliši. — Podobno kot pri Slovencih.

Zdravilnost neke rože pa je včasih tako značilna, da ima pomen narodnega cveta. Že iz domačega izročila ve vsak otrok, da je takšna roža „njihova“.

V tem svojstvu je za Čeha njihova narodna roža materina dušica (thymus serpyllum), češko materidouška. Poznana je bila že v srednjem veku in je bila posvečena Mariji kakor mnoge druge rože. Cvet je izredno dišeč in zdravilen, cenili so ga zato že Rimljani, saj rimski pisatelj Columella že razlikuje med vrtno (thymum) in poljsko (serpyllum) vrsto.

Svoje posebno mesto ima materina dušica tudi v češki ljudski pesmi. Neka pesem pripoveduje o otroki siroti, ki ga vonj te cvetice spominja na mater, ker je bila zrasla na njenem grobu. Zakaj češko ime samo pomeni namreč „materin dih“.

Za Slovence ni bilo mogoče ugotoviti, kateri cvet bi jim lahko bil narodna ali ljudska roža. Prav tako ne, če jo imajo bližnji Madžari, Avstrijci in Hrvati. Pač pa je pri Romunih že skoraj ljudska roža gorečka (geranium), četudi nima značaja narodne rože. Imenujejo jo muscata.

Kar zadeva Avstrijce, se je vsaj pri Tirolcih uveljavila v novejšem času kot narodni ples očnica (leontopodium alpinum). Opeva se pogosto v starejših narodnih pesmih njihove dežele, dasi mi veljala za namono rožo. Odkar pa si jo je na italijanski strani Južnotirolska ljudska stranka privzela za svoj politični znak, je nedvomno dobila tudi takšen pomen. V ljudskem okrasju tirolskih ljudi pa jo srečamo že od nekdaj, bodisi vrezano na lesene izdelke, na modele za maslo, na osovnik, pa tudi všito na moške naramnice, jopice... in seveda tudi za klobukom kmečkih fantov ni smela manjkati.

Cvetje je še zlasti priljubljeno tudi v balkanskih deželah. Pri Srbiih velja za poročni cvet bazilika, pa tudi španski bezeg (srbsko jorgovan) in rožmarin. Na kmetih vedno pogledajo ob ženitvah, kakšen vrt ima nevesta. Za narodni cvet pa velja Srbom rdeča potonika (paenolia triternata), srbsko božur, slovensko tudi majnica. Njena živo rdeča barva spominja srbske ljudi na znamenito Kosovsko bitko, zato ji pravijo navadno kar „kosovski božur“. Omenja jo tudi ljudska pesem: „Iz srbske krvi zniknuo davno, rdeči in plav Kosovom božur cveta.“ V okrasju, zlasti na vezeninah, upodablja jo srbske žene ta cvet zelo stilizirano. Cvetni lističi so pogosto črno obrobljeni, nad njimi so kaplje krvi, prav tako črno obrobljene. V znak žalovanja za padlimi v kosovski bitki.